

פרסום גילו של ישמעאל

ספר בראשית פרק טז

*טז) ותלד הגר לאברהם בן ויקרא אברהם שם בנו אשר ילדה הגר ישמעאל; *טז) ואברהם בן שמונים שנה ושש שנים בלדת הגר את ישמעאל לאברהם

רש"י על בראשית פרק טז פסוק טז

(טז) ואברהם בן שמונים שנה וגו'. לשכחו של ישמעאל נכתב להודיע שהי' בן י"ג שנה כשנימול ולא עכב:

וידועה השאלה של כל מפרשי רש"י: הרי בפסוק זה לא נאמר במפורש גילו של ישמעאל בעת שנימול, אלא שלמדים זאת בעקיפין מפעם הגילים של אברהם [86-99] – והלא בסוף פרשתנו נאמר פסוק מפורש [יז, כה.]: "וישמעאל בנו בן שלש עשרה שנה בהמלו את אשר ערלתו" א"כ גם בלעדי הפסוק ואברהם בן שמונים שנה ושש שנים היינו יודעים את גי'א

ספר בראשית פרק יז

*כג) ויקח אברהם את ישמעאל בנו ואת כל ילדי ביתו ואת כל מקנת כספו כל זכר באנשי בית אברהם וימל את אשר ערלתם בעצם היום הזה כאשר דבר אתו אלהים; *כד) ואברהם בן תשעים ותשע שנה בהמלו אשר ערלתו; *כה) וישמעאל בנו בן שלש עשרה שנה בהמלו את אשר ערלתו;

ונקודת תשובתם [השפ"ח וגור אריה ומשכיל לדוד] שאמנם מפסוק דלקמן היינו יודעים גילו, אך מי אמר שזה מוכיח "שלא עיכב", שמה עיכב ואברהם כפאו, אבל מאחר ואת גילו כבר יכולנו ללמוד מפסוק הראשון, למה נכפל בשנית להדגיש גילו? שמע מינה לשבחו.

ולפי דבריהם קשיא: בפסוק הראשון מה הוקשה לרש"י שאלצו לתת טעם למה נכתב גילו של אברהם? שמה כתב גילו של אברהם לגופו של ענין, כדי שנדע באיזה גיל זכה לבן, כמו שנאמר בכל הדורות שמאדם עד אברהם שבכולם מזכיר גילם בעת לידת זרעם? ואין צריך שום הסבר מדוע נכתב גילו של אברהם! הקושיה מתעוררת רק בפסוק השני למה נכפל [שהרי כבר ידענו גילו מהפסוק הראשון] ואז יענה רש"י שטעם הכפלת הפסוק השני בא להדגיש שבחו?

אמנם החזקוני אף שאומר אותו הרעיון של רש"י אבל לדעתו למדים את שבחו מהפסוק השני:

חזקוני על בראשית פרק יז פסוק כה

(כה) וישמעאל בנו בן שלש עשרה שנה – וגו' מקרא זה [שבסוף הפרשה] בא ללמדנו שבאותו יום שנמול אברהם נמול ישמעאל ודמזעזע היום הזה נפקא. וממקרא זה נראה שזה היום נמי ידענו שישמעאל היה בן י"ג שנה כשנימול שהרי כתיב ואברהם בן שמונים שנה ושש שנים בלדת הגר את ישמעאל וכתיב ואברהם בן תשעים ותשע שנה בהמלו וזכור אחד נמולו כדלמרינו. אם כן ממילא ידענו שהיה בן י"ג שנה כשנימול וקרא דו'ישמעאל בנו בן שלש עשרה שנה בהמלו למה לז' – אלא ש"מ האי קרא כי אתא ללמדך מה אברהם לא עיכב אף ישמעאל לא עיכב הוא דאתא.

אבל גם דבריו צ"ע שהרי ה"היקש" שלו: "מה אברהם לא עיכב אף ישמעאל לא עיכב" יכולנו ללמוד מעצם סמיכותם בסוף פרשתנו ולא צריך לכתוב הפסוק הראשון כלל?

ועל כולם יקשה: בכללות מנין שהכפלת והדגשת גילו של ישמעאל היא למעליותא שמה הודגש גילו לגריעותא? כלומר: יצחק נכנס לברית עם קב"ה בטרם היה לבר דעת, והרי זה קשר עצמותי מלידה, ואילו ישמעאל נכנס לברית מתוך הבנתו, שזו התקשרות על פי טעם ודעת, קשר נרכש ולא תורשתי. וצ"ע...